Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

دېوالـونو
تـه
لګيا يم

(د هائيکوګانو ټولګه)

محمد الیاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول حقوق د لیکوال په حق کښې دي

د کتاب نوم　:　د ېوالونو ته لګیا یم (د هائیکوګانو ټولګه)

ISBN-978-969-23975-0-6

شاعر　:　محمد الیاس

کمپوزنګ　:　وقارمحمدوقار او لیکوال (په شریکه)

دَ چاپ کال　:　۲۰۲۴ء

تعداد　:　پنځه سوه

پروف ریډنګ　:　ارشد نادان (ایس ایس)

وقارمحمدوقار (ایم فِل سکالر)

بیعه　:　۵۰۰ روپۍ

تماس　:　03462860464

چاپ خانه　:　ګران خپرندویه ټولنه

<u>د موندلو درکونه</u>

- ✓ پلورنځاے پښتو اکېډمي پېښور پوهنتون
- ✓ طوطه کان ضلع ملاکنډ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تړون

د ګران ملګري او د پښتو ژبې استاد ، پیاوړي غزلګو ، نعت ګو ، افسانه نګار، محقق، نقاد ، فولکلوریسټ، مترجم او د ډېرو کتابونو خالق

پروفېسر ډاکټر علي خېل درياب

په نوم، چا چې زما د لیک د ستائینې سره سره وخت په وخت زما رهنمائي هم کړې ده،داد او ډاډ ئې هم راکړے دے

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

خپلو ګرانو قدردانو قامپرسته او پښتونپاله ملګرو

١- غلام سخي
٢- ملک سېد زمان
٣ - ډاکټر فخرالدین
٤ - ډاکټر ریاض احمد
٥ - ډاکټر رفیق یوسفزي
٦ - لیاقت علي
٧ - ګل روز خان
٨ - مطهرزېب خوږ
٩ - منظوراحمد یوسفزي

او د دمام پښتو ادبي بهیر ټولو ملګرو ته د خصوصي ډالۍ په توګه، چا چې په مسافرۍ کښې زما شاعري اورېدلې ده، مینه او ډاډ ئې راکړے دے او زۀ ئې نور لیک ته هڅولے یم

محمد الیاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

زۀ چې پښتنو ته داسې وايمه

پاڅئ! د خپل حق د پاره ودرېږئ

دا جوړ دېوالونو ته لګيا يمه

محمد الياس

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سندريزو فکرونو او د رڼاګانو د رنګونو شاعري

کله چې ګران محمد الياس د رڼاګانو رنګونه او سندريز فکرونه د خپلې خوږې پښتو په شال کښې ناوې کړي وړاندې کړل نو د خوږې پښتو د خدمت تمغه ورته ولګېده ولې د ژبې حالت زار او د قام بېزاري د پښتو ژبې د ټولو ليکوالو د مخې ده او داسې ښکاري چې د موجوده مجموعې نوم "دېوالونو ته لګيا يم" ئې دغه پس منظر لري. خو مايوسه نۀ دے او هر د فکر و نظر خاوند مايوسه کېدے نۀ شي. په دې هغه ژوند د خپل فکر په بنياد ګوري او د ژوند سفرد خپل نظر په لاربښودنه کوي او لا چې دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکوال د سمندرونو لامبوزن هم وي بيا خو د ژوند د هر طوفان او حادثې د مخ کېدو توان لري. هر څو کۀ ټپه وائي چې:

ــه

د دريابونو لامبوزن ووم
نصيب مې کم شو د لختي اوبۀ مې وړينه

ولې ليکوال د نصيبونو په ځاے په خپلو جذبو او حوصلو يقين ساتي.

ځـــان کـــۀ څـــۀ مـــرام تـــه رســـول غـــواړئ
چرتـــه د شـــپېتۀ نـــه پـــس ئـــې پـــرې نـــۀ ږدئ
ژونـــد ګـــورې تـــر مرګـــه پـــورې منـــده ده

چـــې لاس و پښـــې وهـــے نـــو خـــورې بـــه ډوډۍ
او کنـــه تـــۀ وې چـــې قســـمت خـــراب دے
بيـــا کـــۀ د لـــوږې نـــه مـــر کيـــږې ښـــۀ ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښاغلے الياس زما د علاقې دے او يا زۀ د دۀ د علاقې يم او دا هم يو اتفاق دے چې دواړه د علاقې نه بهر يو خو دې ډېر بهر دے يعنې "سات سمندر پار" اوزۀ خو په خپل ګل ګل پېښور کښې يم چې زړۀ مې وشي نو ورغر وهم ولې بيا هم د سوات د سيند د غاړې نه لرې يو۔ زمونږ د دواړو کلي د سوات د سيند په غاړه دي او د سوات د سيند روماني غاړه چې د زرګونو کلونو د تهذيب امين ده۔ زمونږ د دواړو د رومان يادونه پرې هم چپې چپې خاپې پراتۀ دي۔

زۀ د تانې يم او الياس صېب د طوطه کان او د طوطه کان سره د نعيم راهي نوم داسې پېوست دے چې لازم او ملزوم دي ۔ ولې هغه هم د سيند د دغه ګلورينې غاړې نه د عربستان شګو ته رسېدلے دے۔ ښه نو خبره د سوات د سيند د دغه روماني غاړې روانه وه نو په دغه رنګينه فضا کښې چې څنګ زۀ عالم شعور ته راغلے يم داسې الياس صېب هم خپلې ساګانې اخستې دي او په خپل فن کښې ئې روح اچولے دے۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښاغلے الیاس صیب دا وخت د خپلې ځلورمې شعري ټولګې سره حاضر دے او دا زۀ چې څۀ لیکم نو سفارش ئې نۀ کوم خو زما د دې نا لیدلي محترم جانان ملګري دا فکري پرواز دا حق ضرورلري چې ولوستلے شي په دې چې دا شاعري صرف د دۀ نۀ ده اګر چې دۀ لیکلې ده یا دۀ د لیک جامه وراغوستې ده خو دا زمونږ شاعري ده زمونږ خبرې دي او زمونږ په چاپېرچل کښې چې څۀ خبرې دي نو ښه په ډاډه ئې بیان کړې دي. په چا ئې وچ نۀ دي خوړلي بلکې د دې معاشرې هغه ټول کردارونه ئې په خوند خوند په ډاګه کړې دي چې ستونزې ئې زېږولې دي او د قامي ترقۍ په رفتار کښې او په فکري ارتقاء کښې خنډوخار جوړېږي او یا جوړ شوي دي. لکه دا څو هائیکو ئې ستاسو سره شریکوم او نور د سر امن غواړم.

په دغــــه بحـــث کښـــې یـــو داســـې ووې
زمـــــونږ کارونـــــه بـــــه دا هلـــــه کېـــــږي
دوي لـــــه باچـــا چـــې حولـــدار وګـــورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ــه

چــــې د اســــلام پــــه نــــوم ووتونــــه اخلــــي
د دوي قیصــــه راتــــه څــــۀ داســــې ښــــکاري
لکــــه پیشــــو چــــې مــــږه خــــدا ے لــــه نیســــي

ــه

ډېــــر حکایــــات ئــــې تــــاؤ راتــــاؤ کــــړه ورتــــه
مــــلا وې دا مــــــړے ولــــــي ســــــړے ؤ
مــــا وې تپــــوس وکــــړئ مالــــدار خــــو نــــۀ ؤ

ــه

پــــه زوړ او نــــوي باچــــا بحــــث کېــــدو
پکښــــې زمــــا نــــه هــــم پوښــــتنه وشــــوه
مــــا وې دا دواړه د یــــو خــــرۀ غوږونــــه

د خپل چاپېرچل د نفسیاتي ماحول تربګني،بغض،حسد او بیا د پښتنو موجوده صورتِ حال دا ټول د الیاس صیب په نظر کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي او ښۀ د زړۀ د اخلاصه پرې خپل اظهار کوي چې د يو رښتوني شاعر او قلمکار ذمه واري پوره کوي.

وچ پــــه ناحقـــــه يـــــو بـــــل اوزوروي
د پښـــــتون دغـــه ســـوچ کـــۀ دغســـې ؤ
د مخکښـــې تلـــو ګمـــان دې نـــۀ کـــوي بيـــا
ـــه

د خـــــدا ے د نـــــامې ځـــــار شــــمه
ځـــــۀ نـــــوې شـــــان خبـــــره ده
پښـــــتون يمـــــه او ژونـــــد کـــــوؤم

دا خو د الياس صېب د فکر يو اجمالي خاکه ده . د دې کتاب په لړمون کښې د موصوف د خور وور فکر يو درنه خزانه پرته ده خو راسپړدل غواړي او دغه راسپړدل ، لوستل دي چې ضروري دي او ځنګ چې مې مخکښې وئيلي دي چې دا زمونږ خبرې دي نو ځکه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فني توګه دا ټول کتاب د هائيکو دے او هائيکو اوس يو معروف صنف دے چې ډېر ليکوال پکښې د خپل فکر د ګلدرو خوشبوګانې رانغاړي - دوي په دې هائيکو کښې د تجربو بلکې کۀ اجتهاد ټکرے سم وي نو هغه وپکاروئ ، يو داسې کوشش کړے دے چې په فني چوکاټ کښې ئې ورله پوره بدلون راوستے دے - مسلسل هائيکو ، غزليه هائيکو او نظميه هائيکو ئې په دې مجموعه کښې د خپلو تخليقي مرحلو نه راتېر کړې دي - نقادان به دې ته څنګه ګوري خو زما خيال دے ، د دې باوجود چې دا يو ښه کوشش دے او نوي والي طرف ته ګامونه دي ولې يو خو مونږ د هائيکو د صنف بنيادونه پخوا نړولي دي او خپله هائيکو مو جوړه کړې ده او اوس کۀ دا رواج کېږي نو زمونږ نه پکښې د نظم صنف ځي - په دې چې دا به درې درې مصرې وي ولې د نظم د مصرعو خو هم ځۀ د پابندۍ خبره نشته نو نقادان به دا خبره په نظر کښې نيسي - بهر حال دا يو کوشش دے او په راروان وخت کښې به پرې ښۀ فېصله کېدے شي - البته چې په کومه هائيکو کښې ئې د "ياګانو" خبره کړې ده نو دغه د ژبې د پرمختګ د پاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ضروري عمل دے او وو او هغه مشران چې په دغه کار کښې شامل وو د داد او ستائينې حق لري ـ نور کتاب ستاسو په وړاندې دے او يقين لرم چې دا به تاسو اولولئ او زمونږ د دې مسافر جانان ملګري د خيالاتو نه به استفاده وکړئ ـ

په درناوي
ډاکټر شېر زمان سيماب
پښتو اکېډمي
پېښور يونيورسټي
۵ دسمبر ۲۰۲۲ء

(c) ketabton.com: The Digital Library

د محمد الياس هائيکو شاعري

محمد الياس ته په دې حواله سيل ګرے شاعر وايم چې په مرچنټ نيوي کښې د کپتان په حېثيت په ملکونو ملکونو او د هغوي په سمندرونو ګرځي ـ ژوند ئې اوږدې سېل ګرۍ او مسافرۍ سره تړلے دے خو زړۀ او ذهن ئې د خپلې خاورې سره داسې تړلے دے چې هائيکو ئې د رومان او جمال او د فطري ښائستونو په ځائے د وطن سياسي او سماجي بدرنګو ته وقف کړې ده ـ پښتانۀ شاعران چې نورې دنيا کښې وګرځي او د هغه ملکونو سياسي سماجي نظام او د اقوامو اخلاقي معيار د نزدې نه وګوري او د هغه برخه هم وګرځي نو د خپل ملک حکومتي نظام، د حاکمانو په حاکمانه کردار او د اولس په سماجي رويو ډېرې باريک بينۍ سره غور و فکر کوي او په رد عمل کښې ئې چې کوم ذهني کېفيت راپېدا کېږي نو د هغۀ اظهار په شاعرۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښې په کولو مجبور شي ـ په دغه اظهار کښې ئې غصه، ملامتیا، افسوس او حسرت هر څۀ شامل وي او دا هر څۀ ئې د خپل وطن او اولس سره د مینې دلالت کوي ـ د خپل ملک او قوم په ذهني، اخلاقي، سماجي او سیاسي پسماندګۍ ئې زړۀ او ذهن ته یو درد رسي ـ محمد الیاس هم د دغه درد نه تېرېږي او د دې شاعرانه اظهار ئې د هائیکو صنف کښې کړے دے ـ د هغه د شاعرۍ درې مجموعې مخکښې چاپ دي چې په غزلونو او نظمونو مشتمل دي او دا مجموعه ئې هائیکو ته مختص کړې ده

هائیکو ئې په یولسو چپو کښې لیکلې ده او پښتو کښې دغه هیئت محبوب شوے او مقبول شوے دے ـ د پېنځه اووۀ پېنځه چپو هائیکو پښتو کښې ونۀ چلېده ـ په دې ډېر هیئتي بحثونه شوې دي او نور به هم کېږي خو د جاپان د موجوده وخت د هائیکو شاعره هائیجن چې د هائیکو د یوې مجلې "کاندون" مدیره هم ده د هائیکو د هیئت او مزاج باره کښې کومه تازه تنقیدي رائې په مخه راغلې ده هغه د سابقه ټولو رایو خلاصه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هائيجن دغه تنقيدي رائې د افغانستان اديب محمد نبي تدبير هغې سره جاپان کښې يو ملاقات کښې د هغې نه نوټ کړې او خپل مضمون کښې ئې ليکلې ده ـ محمد نبي تدبير ليکي"هائيجن د هائيکو د څپو يا سيلابونو په قېد کښې رابندول او موسم له قېده خلاصول يوه تېروتنه بولي" ظاهره ده چې هغه د پېنځه اووۀ پېنځه پابندي ضروري نۀ ګڼي او د موسمونو يا د فطرت بيان پکښې ضروري ګڼي ـ

محمد الياس د پابند هيئت په غلط فهمۍ کښې نۀ دے ګېر شوے او د يولسو څپو ازاده هائيکو ئې ليکلې ده خو د فطرت ښکلاګانو او اميجري ته ئې زياته تخليقي توجه نۀ ده کړې ـ د تخيل په ځائے ئې د تفکر او تفکر کښې ئې په ژوند د طنز او تنقيد اسلوب اختيار کړے دے ـ احساسات او جذبات ئې د ژوند د حقيقتونو عکاسي کوي ـ مينه ،جمال او فطري رنګونه ئې ځائے په ځائے ښودلي دي چې د هائيکو اصل مزاج ته هم نزدې دي او د تازګۍ احساس هم راکوي لکه دا هائيکو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سمندر کښې د سفر په مهال
کۀ چرته اوليدے شي تورې مرغۍ
پوهه شه مخکښې به موسم خراب وي

او د جمال رنګونه او خوندونه داسې بيانوي:

سم د رنګونو تماشې جوړې شي
په ژبه هم زما سپرلے غوندې شي
چې ستا غزل غزل ځواني ياده کړم

او د خپل وطن د ژوند يو کليوال عکس داسې ښائي:

تا ترې تنُور له ډکي خنګه مات کړۀ
پتې ته شپول په دې غرض کؤمه
چې ځناور پرې بلوڅه نۀ شي کوے

محمد الياس په يوه موضوع مسلسل هائيکوګانې هم ليکلي دي او د "نظميه هائيکو" عنوان ئې ورته ورکړے دے ـ پۀ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي کښې قافیه بدلېږي ـ دغسې بله تجربه ئې په یوه قافیه ردیف کښې د مسلسل هائیکو لیکلو کړې ده او دې ته ئې" غزلیه هائیکو" عنوان ورکړے دے ـ زۀ پوهېږم چې هائیکو د خپل مختصر فني ساخت په لحاظ یو مکمل مختصر نظم دے ـ دغه فني تجربه محمد الیاس په ړومبي ځل ۲۰۰۸ کښې خپله شعري مجموعه" شور مې د قلم په ژبه راوله" کښې کړې ده ـ ورپسې چې موسٰی ګل ګل خپل کتاب" د حکمت رازونه" مطبوعه ۲۰۱۹ء کښې هم مسلسل هائیکو ولیکلې نو ما پرې سریزه کښې لیکلي دي چې د مسلسل نظم په صورت کښې هائیکو یو بیل مکمل نظم نۀ پاتې کېږي ـ په یوه موضوع هائیکو ګانې لیکل او یوه لړۍ کښې اچؤل او د نظم یا غزل صورت ورته ورکؤل ددې مختصر نظم ضرورت نۀ دے خو کۀ شاعر په خپل تخلیقي کیف کښې دغسې تجربې نه تېر شي نو قدغن پرې نۀ شي لګېدے ـ کۀ زۀ دا ووایم چې هره هائیکو کښې یو مکمل خیال وي او دا په یوه لړۍ کښې اچولو ته ضرورت نشته نو دا جواز به وړاندې کړے شي چې د غزل هر شعر هم یو بیل خیال لري او د بیلو بیلو خیالاتو اشعار د

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو غزل صورت مومي ـ زۀ وايم هلته داسې تسلسل د غزل ضرورت دے خو هائيکو ته د تسلسل ضرورت نشته ـ اوس چې محمد الياس مسلسل نظميه او غزليه هائيکو ګانې ليکلې دي نو د دې يو لنډ غوندې روايت هم موجود دے ـ اردو کښې د مسلسل هائيکو ليکلو تجربه اقبال حېدر کړې ده او داسې هائيکوګانې ئې مجله" هائيکو انټرنيشنل کراچی" کښې چاپ دي ـ د هغه تجربه دوه فني صورتونه لري ـ يو قسم هائيکو ئې داسې مسلسل ليکلي دي چې خيال پکښې بېل بېل دے خو قافيه پکښې يوه چلېږي ـ لکه:

ساون ہے اس پار

پتے پیلے پیلے ہیں

سبز ہوئی دیوار

او بيا دغه قافيه کښې ئې ورسره نورې لس اتۀ هائيکو ليکلي دي لکه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

بادل کے اس پار
اک معصوم پرندے سے
بچھڑ گئی ہے ڈار

په دې مسلسل هائیکو کښې قافیه یوه ده ګنې هره هائیکو ځان له یو مکمل نظم دے ـ دوېم صورت کښې ئې داسې هائیکو لیکلې دي چې د هرې هائیکو وړومبۍ مصرع یو شان ده او نور خیال پکښې مختلف دے ـ ـ د یولسو چپو هیئت پاکستان سره سره افغانستان کښې هم مستعمل دے ـ ټولې مجموعې هم دغه هیئت کښې چاپ شوې دي چې شمېر ئې شلو ته رسي ـ د نظم او غزل په مجموعو کښې هم ډېرو شاعرانو خپلې هائیکوګانې شامل کړې دي ـ د هائیکو صنف پښتو کښې کم و زیات د ځلوېښتو کالو سفر وکړو او په دې ټول دور کښې هائیکو لیکلې شوې ده او نوي نوي شاعران ورته توجه کوي ـ وخت سره سره دا غلط فهمي هم ختمه شوه چې هائیکو د مزاح صنف دے ـ هائیکو یو خیال او تاثر د لب و لهجې تازګۍ او بې ساختګۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره په دربؤ مصرعو کښې د حيصارؤلو فن دے ۔ محمد الياس الياس تخليقي قوت نه توقع لرم چې د دنيا ملکونو د سيل په دوران کښې به د نوؤ نوؤ فطري او ثقافتي منظرونو مصورانه شاعري هم هائيکو کښې پيش کوي چې لوستونکي د نوي او تازه ښکلا نه هم خوندونه واخلي ۔ روغ صحت او د تخليقي توان د نورې زياتې ښېرازۍ د پاره ئې دعا ګو يم ۔

اسماعيل ګوهر

۲۲ دسمبر ۲۰۲۳ بفه هزاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې خبرې

هسې خو دغه کتاب ټولې زما خبرې دي خو دلته د خپلو خبرو د عنوان لاندې د ليکلو ضرورت ځکه محسوسوم چې په پښتو ژبه کښې د هائيکو په اړه لوستونکيو ته د خپلې پوهې مطابق لږ ډېر معلومات ورکړم او هغه دا چې هائيکو په اصل کښې د روايتي جاپانۍ شاعرۍ يو اهم صنف دے کوم چې د يو خيال مطابق په شپاړلسمه پېړۍ کښې راڅرګنده شوې وه د جاپان شاعرانو به هائيکو په ۵-۷-۵ بحرونو کښې ليکله. د شاعرۍ دغه صنف د جاپان نه پښتو ژبې ته د اردو او انګريزۍ په لار د شلمې پېړۍ په اخيره کښې راغلے دے. پښتو ادب کښې چرته چې د هائيکو د وړومبي کتاب خبره راشي نو ذهن ته زر د ډاکټر اسماعيل ګوهر نامه راشي، چا چې پښتو ژبه کښې د هائيکو وړومبے کتاب د "مسکا" په نوم ليکلے دے کوم چې په ۱۹۹۲ کښې چاپ شوے ؤ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هائيکو د کتابونو د چاپ دغه سلسله تر "دېوالونو ته لګيا يم" پورې راورسېده او دغسې به روانه وي.

څنګه چې ما مخکښې ووئيل چې جاپانيانو هائيکو په ۵-۷-۵ بحرونو کښې ليکلې وه خو محققين وائي چې وروستو هغوي هم هائيکو د دغه قېد نه خلاصه کړه او په ازاد بحر کښې ئې هائيکو ليکل شروع کړه. هائيکو چې کله پښتو ژبې ته راغله نو د پښتو ژبې د هائيکو ليکوالانو د ۵-۷-۵ په بحرونو کښې دومره ليک ونۀ کړې شو څومره هائيکوګانې چې په ازاد بحر کښې وليکلې شوې او خوښې کړې شوې او د هغې غټ ثبوت په پښتو ژبه کښې د ازادې هائيکو چاپ شوي کتابونه دي چې شمار ئې تقريبا شلو ته رسېدلې دے او نن چې کوم کتاب ستاسو په لاس کښې دے دا هم د دغه لړۍ يوه کړۍ ده. بل اړخ ته د ۵-۷-۵ په بحر کښې لا تر اوسه د کتابونو د چاپ کولو رجحان د نشت برابر دے او د هغې غټه وجه دا ده چې په دومره لنډ بحر کښې نۀ خو خيال پوره پوره ځائېدې شي او نۀ ئې په مصرعو کښې هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوند وي کوم چې پکار وي. غرض مې دا دے چې کۀ په پښتو کښې د اوږد بحر هائيکو اوس مقبوله شوې ده نو پکار ده چې په دغه اړۀ د بې ځايه تنقيد نه ډډه وشي.

هائيکو په بنيادي توګه د شاعرۍ يو داسې صنف دے چې په درېو مصرعو کښې يو مکمل پېغام بيانوي او کۀ چرې دغه خاصيت نۀ لري نو بيا هائيکو نۀ ده اګر کۀ هغه زما په خپله شاعرۍ کښې ولې نۀ وي، دوېمه خبره دا ده چې کۀ هائيکو کښې د شاعرۍ خوازه نۀ وي نو بيا هم هائيکو نۀ ده بلکې نثر دے او دغه کمزوري ما د ۵-۷-۵ بحر د هائيکو ګانو په لوستو کښې ډېره ليدلې ده. زما په خيال کۀ په هائيکو کښې د شعر خوند، آهنګ، رواني، سُر نۀ وي نو ليکل نۀ دي پکار. د دې سره پښتو ادب ته د زيان رسېدو خطره ده.

پښتو کښې د هائيکو ليک اوس دومره ډېر شوے دے چې ما غوندې يو ادنیٰ ليکوال پکښې هم مختلفې تجربې کړې دي لکه "مسلسل هائيکو" کوم چې ما په خپل وړومبي کتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

"شور مې د قلم په ژبه راوله" کښې په ۲۰۰۸ء کښې چاپ کړې وه دلته ئې بیا په دې وجه شاملوؤم چې دا ټول کتاب د هائیکوګانو دے۔ په دې کتاب کښې ما هغه هائیکوګانې هم شاملې کړې دي کومې چې زما د شاعرۍ په کتابونو د "رڼا رنګونه" او "فکر مي سندره شوه" کښې چاپ شوې دي۔

د مسلسل هائیکو نه علاوه ما په خپل دې کتاب کښې غزلیه او نظمیه هائیکوګانې هم لیکلې دي کومې چې زما په خیال د دې نه وړاندې نۀ دي لیکلې شوي او یا زما د نظر نه نۀ دي تېرې شوې۔ اګر کۀ دغه لیک ډېر کم شوے دے خو زۀ دا هیله هم لرم چې د هائیکو شاعران به په راتلونکي وخت کښې دغه غزلیه او نظمیه هائیکوګانو لیکلو ته پام لرنه وکړي او ډېر څۀ به پکښې ولیکي ځکه چې په غزلیه او نظمیه هائیکوګانو کښې د شاعرۍ خوند لا زیاتېږي او هغه ځکه چې په دغه نوي صنف کښې د هرې هائیکو درېمه مصرع په یو شان قافیه او ردیف کښې وي۔ کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د پښتو د روایتي شاعرۍ په غزلو او نظمونو کښې هم لیدې شي۔

د هائیکو په حقله بله ضروري خبره دا ده چې زمونږ د معاشرې د اکثریت دا خیال دے چې ګني هائیکو د مزاح نوم دے او یا هائیکو د مزاح او ټوقو ټقالو نه بغېر نا مکمله ده خو زما په خیال داسې نۀ ده بلکې کۀ لیکوال وغواړي نو په هائیکو کښې اولس ته سنجیده پېغام هم رسولے شي او د ظلم جبر د مخ نیوې، د قامي ستونزو او د پښتون قوم د بیدارۍ په اړۀ پکښې هغه څۀ بیانولې شي کوم څۀ چې نثر لیکونکي په پوره افسانه یا ناول کښې بیانوي۔ زما د دغې خبرې ثبوت زما په کتاب کښې شاملې سنجیده هائیکوګانې دي۔

د پښتو ژبې د سترو استاذانو او ځیني پوهانو دا خیال دے چې ګنې د هائیکو او یا د نظمیه هائیکو او غزلیه هائیکوګانو سره به نظم ته نقصان ورسي خو زما خیال د دغه سوچ برعکس دے ځکه چې دا د لیکوال پورې منحصره ده چې د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

رجحان کوم اړخ ته دے؟ اوس کۀ د چا رجحان په نظم کښې مخمس ،مسدس آزاد او يا چرته بل څۀ ته وي نو هغه به ولې هائيکو او بيا نظميه هائيکو يا غزليه هائيکو ليکي او کۀ داسې کوي نو بيا به مونږ داسې ووايو چې دغه نوې قسم هائيکو زياته خوندوره او زړۀ راښکونکې ده ځکه خو زيات ليکلې کېږي.

د هائيکو په حقله کۀ نور ليکل کوم نو خبره رانه اوږدېږي خو زۀ به دومره قدرې ووېم چې پښتنې هائيکو اوس د خپاړو په ځاے قدمونه اخستې دي بلکې کۀ زۀ دا ووايم چې هائيکو په پښتنه خاوره ګرځېده څۀ چې منډې شروع کړې دي نو بې ځايه به نۀ وي . الله دې وکړي چې هائيکو زمونږ ژبې له داسې ترقي ورکړي لکه جاپانيانو ته چې په سائينس او ټيکنالوجي کښې مېلاو شوې ده.

په اخر کښې زۀ د ډاکټر اسماعيل ګوهر صېب او د ډاکټر شېرزمان سيماب صېب د زړۀ د تله شکريه ادا کوم چې د ډېرو مصروفياتو باوجود ئې د چاپ نه مخکښې دا کتاب اولوستو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې ګورې خبرې ئې پرې د سریزې په شکل کښې ولیکلې او د کتاب ښکلا ئې پرې زیاته کړه۔ زه د ګران کشر وقارمحمدوقار او ښاغلي ارشد نادان صېب هم مننه کوم چې د کتاب کمپوزنګ او ځیر کتنه کښې يې راسره کومک کړې دے -

د نور بحث په ځاے به ښه دا وي چې زۀ د خپل هائیکو د دې کتاب او لوستونکو ترمېنځه ووځم او د خپل کتاب د معیار ، فني اړخونو او د دغه کتاب د هائیکوګانو د معیار بحث ګرانو لوستونکو ته پرېږدم چې هغوي د کتاب د معیار په حقله څۀ فېصله کوي!!! دالله په امان

په ډېره مینه

محمد الیاس دمام سعودي عرب

۲۳ دسمبر ۲۰۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

حمديه هائيکو ګانې

ذات کښې يکتا دے عقيده ده زما
خو چې خبره د صفاتو راشي
په هر اړخ راته جانان ليده شي

ورته ظاهر باطن هما دي افشان
داسې يو ذات زما تخليق کړے دے
هغه په هر څۀ کښې عيان ليده شي

خدايه مفهوم دے د نبي ﷺ د وېنا
ښکاري چې تۀ مې رب وپېژندے
دا چې په هر څۀ کښې مې ځان ليده شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تــــوري تیـــارې د شـــپې نـــه اوتختـــوي
لکـــه د نـــور پـــه سـپین ســحر کښــې راشــي
کلـــه رحـــیم کلـــه رحمٰـــن لیـــده شـــې

ســـتا نـــه د تیښـــتې لاره نشـــته خدایـــه
ښـــکاري چـــې ده هـــم سرکشـــي کـــړي وه
ډوب چـــې د غـــره پـــه ســـر کنعـــان لیـــده شـــې

کـــه پـــه عـــمل و ے راتـــه ګرانـــه بـــه و ه
دغـــه هـــم ســتـــا د عـنـــایت پـــه سبـــب
دا چـــې الیـــاس کښـــې څـــۀ ایمـــان لیـــده شـــي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نعتيه هائيکو ګانې

پــه مدينــه کښــې دومــره خونــد بــه نــۀ ؤ
دا چـــې رونـــق دے دغـــه ســـتا برکـــت
دنيـــا بـــه نـــۀ وه کـــۀ تـــۀ نـــۀ وے نبـيﷺ

ښــه وه چــې تــا وحــدانيت بيــان کــړو
د خــدا ے پــه کــور دننــه شــرک کېدلــو
دا سلســـله بـــه همېشـــه وے نبـــيﷺ

ستـــا پـــه راتـــګ شـــوه منـــوره دنيـــا
لونـــه د شـــرمه بـــه ژونـــدۍ ښـخېـــدې
خــدا ے خبـر شــو بــه دا تيــاره وے نــبيﷺ

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبر دے کۀ لرے وے د خپل وطن نه
ستا د روضې په خوا کښې ژوند وے زما
څومره به ښۀ څومره به ښۀ وے نبي ﷺ

یو چې مې هلته شفاعت نصیب شي
بل چې کوثر هم ستا د لاسو شي نو
زړۀ به مې ډېر په حوصله وي نبي ﷺ

اخلاق دي ډېر ښۀ وو الله مې وائې
محفل کښې ټولو نه به لوړ لیده شوے
ډک د کماله معجزه وے نبي ﷺ

دې کښې ګناه نشته ارمان دے زما
خیال کښې الیاس هم چرته یو ځلې
لکه حسین رض دې په اوږه وے نبي ﷺ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائيکو

داسې سرعام به ترهه ګر نه وو
مُلا که د ممبر نه داسې وېلے وے
ظلم دے ګناه ده د انسان وژل

هائيکو

ښار ناپرسان دې نو
ما هم پوزه توره کړه
وېله مې اينګر شومه

هائيکو

پرون په غبرګو جنازو ولاړ ووم
خوا کښې د کس نه مې تپوس وکړو
وېل ئې د رونړو په ډېران جنګ ؤ

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظميه هائيکو

(سياست)

وګورئ!ګراني شوله
دا به چرته نۀ وي ما
د خپل باچا په لوبو کښې

ملک ئې دړې وړې کړو
تل به مې تنقيد کؤ
د بل باچا په لوبو کښې

هر زورَور اوواله
د ځان د پاره منډه وه
د شل باچا په لوبو کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ځل پوره کومه ځان
زۀ هم کۀ باچا شومه
د غل باچا په لوبو کښې

هائیکو

غاصبه سوچ ته دې لګام ونیسه
د سیند دا کاڼې کۀ پاسته وے چرته
دا به خوړلې ګېدړانو وو تول

هائیکو

ښکاري حق پرست نۀ ئې
شل شل دې جوړ کړي دي
سم شلتالو نۀ وائې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائیکو

څــو ځلــه مــې مــات شــو د وطــن آئــین
الله دي نــهٔ کــړي چــې چــوري چــوري شــي
غتــان غتــان وړپکښــې ځــان تــه ګــوري

هائیکو

کــهٔ دې پــه ســوچ کښــې جــدت رانــهٔ وســتو
ســبا بــه زوے دے درتــه داســې وائــي
بابــا نــو تــهٔ اوس پــه دې څــهٔ پــوهېږې

هائیکو

وطن رانه وران شوے ؤ د غلو پسي په منډه کښې
څنګ به رعایه ساتے؟ د دغي نه خبر نهٔ وم
زهٔ هم باچا شوے وم د غل باچا په لوبو کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائیکو

په زوږ او نوي باچا بحث کېدو
پکښې زما نه هم پوښتنه وشوه
ما وې دا دواړه د یوخرۀ غوږونه

هائیکو

خط کښې مې جانان داسې لیکلې دي
ځان له بندوبست وکړه څۀ چل اوکړه
خلق درپسې دي نور د ي نۀ پرېږدي*

۳۰ مارچ ۲۰۲۲
(دمام سعودي عرب)

* د پاکستان د پخواني وزیر اعظم عمران خان د وېنا مطابق هغۀ ته د امریکې د اړخه د هغۀ د حکومت ختمولو په اړۀ د خط په ذریعه د دهمکۍ د خبر په اوربدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمیه هائیکو
(غدّار حاکمان)

زمـــونږ اصـــلي دښـــمنان دا خلـــق دي
څــوک چــې ډالــر اخلــي پښــتون وژنــي
نــو خدایـــه د هغـــو وزرې وســـېزه

هســـې دعـــوې د مســـیحا کـــوي خـــو
مـــونږ لـــه پـــه ګرانـــۍ ئـــې څـــرمن وویســـته
خدایـــــه لـــــږ د دو وزرې وســـــېزه

زمکـــه ئـــې پرېښـــودې پـــه هـــوا ګرځـــي
ســـتا پـــه شـــانې زۀ هـــم ورتـــه قهـــار یمـــه
خدایـــــه د مېـــــږو وزرې وســـــېزه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکــه دې شــي دغــه ســتړي　　خوشــي　　ده
درد چـــې داولـــس پکښـــې بيـــان نـــهٔ شـــي
خدايـــــــه　د　زبيرګـــــــو　وزرې　وســــــېزه

راغونـډ چـې د پښـتون پـه بربـادۍ شـي نـو
زهٔ ئـــې　پـــه　الـــوت　خوشـــحاله　نـــهٔ　يمـــه
خدايــــــه　د　جرګــــــو　وزرې　وســــــېزه

هائيکو

ســـتا بـــه د نـــهٔ راتلـــو بهانـــه جـــوړه شـــې
زمـــونږه ورځـــې بـــه د هـــاږ يخـــې شـــي
چرتـــه ناڅاپـــه کـــهٔ بـــاران راښـــکې شـــو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظميه هائيکو

وخت

نـــهٔ راځـــي پـــه بېرتـــه تېـــر ســـاعت د ژونـــد
تاپکښـــې پـــردې ټپـــې وئيلـــې بـــه
ځـــان تـــه چـــې د ځـــان د وېنـــا وخـــت ؤ نـــو

قصـــه مـــې د ويجـــاړ ګلشـــن راخســـتې ده
پربـــرېدئ چـــې جـــذبې ځـــوانې راپـــارې کـــړم
ټپـــه شـــوم يـــه قربـــان د وېنـــا وخـــت ؤ نـــو

داســـې د غفلـــت ژونـــدون مـــې نـــهٔ لګـــي
څنـــګ مـــې د دنيـــا کاروبـــار کـــړے وے
جمـــات کښـــې د اذان د وېنـــا وخـــت ؤ نـــو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چــــا وې چــــې ضــــمیر د دهٔ اودهٔ دے لا
الیـــاس بـــه د خوارانـــو اواز پورتـــه کـــړو
خـــان تـــه چـــې د خـــان د وېنـــا وخـــتۀ نـــو

۱۳ مئ ۲۰۱۰ بحیره عرب

هائیکو

نـور بـه چـې لا ځـومره پـرې مازغـه بـه خـورو
هســې هـم اختیـار د دوي پـه لاس کښـې دے
ځــئ چــې دغــه غلــۀ کـړو باچاګــان د ملــک

هائیکو

وئیــل ئــې کــۀ چرتــه تــرې ځـوک پنـد واخلـي
پــوره دنیــا تــه پــه فــېس بــک ئــې ښــودل
هغــه چــې ســل روپــۍ خېــرات ورکــوۀ

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمیه هائیکو

چې اوازه د بې ننګۍ ئې راغله
ورسره زوړ تعلق مې پرېښودلو
په یو هندو بت خپله نۀ ورانېده

راه نجات کښې خلق نۀ پوهېده
دا ځل په هر چا کښې شعور راغلے
ستا په وحشت درشخپله نۀ ورانېده

په دوه روپو دي خپل ایمان خرڅ کړو
کۀ د ضمیر سودا دې نۀ وه کړے
پګړۍ به ستا شاه خپله نۀ ورانېده

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چـــې یـــو بـــل پســـې لګیـــا یـــو مـــونږه
دے کښـــې ضـــرور بـــه د چـــا ګوتـــه وه
صـــفونه بـــې د تیلـــه نـــهٔ ورانېـــده

۲۳ جنوري ۲۰۲۳ دمام

هائیکو

وچ پـــه ناحقـــه یـــو بـــل اوزوروي
د پښـــتون دغـــه ســـوچ کـــهٔ دغســـې وٸ
د مخکښـــې تلـــو ګمـــان دې نـــهٔ کـــوي بیـــا

هائیکو

زمـــا چـــې کـــار ورپکښـــې ونـــهٔ شـــولو
پـــټ مـــې ملګـــري تـــه پـــه غـــوږ کښـــې ووې
خـــر مـــې شـــاهګرام د خېـــره ولیـــدلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائيکو

حق غوښتو له هسې هم يو کېږو نهٔ
پرېږدئ چې لږ نورې چغې ووهو
ښه ده چې بجلي په مونږه ګرانه شوه*

هائيکو

زما دستخط باندې قانون جوړ شو
بيا چې قانون باندې عمل شروع شو
ما وې قسم دے کهٔ زما دستخط وي **

*دغه هائيکو مي د فوج ، پي ټي آئي او پي ډي ايم ترمنځه د واک اختيار د جګړې له وجي د پيدا شوي سياسي بې ثباتۍ او اړي ګړي له امله د بجلۍ د نرخ د زياتېدو او د غريب اولس لپاره د دغه بوج د برداشت کولو د ستونزو او د مايوسۍ د خبرونو د اورېدو او د خپل اولس د بې اتفاقۍ په حقله د احتجاج او طنز په توګه ليکلي وه

**دا هائيکو د پاکستان د اولسمشر عارف علوي د فوجي قانون او د رسمي پټ قانون په مسوده باندي د دستخط کولو نه وروسته د خپل دستخط نه د انکاري کيدو د خبر په تناظر کښې ليکلې شوي ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظميه هائيکو

ستا د نظرخورو نغمو ته تاوېدمه داسې
ځنګ چې چاپېره د يوې نقطې نه
د پنسل څوکه په پرکار تاوېږي

وېمه چې کله به يو کيږي پښتون
زما په ذهن کښې تر اوسه پورې
دغه نشه دغه خمار تاوېږي

داسې څوک نشته دي چې پوهه ئې کړي
پردي واده کښې عبدالله ته ګوره
لېونې شوې دې بار بار تاوېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما په مرګ باندې ډالرې اخلي
ټوپک په لاس ښه په رڼا ورځې
زما د مرګ پسې سرکار تاوېږي

ما ترې پخپله ؤ خامار جوړ کړے
اوس مې قسم دے کۀ ترې سترګه سوزي
دے کۀ هر څومره لکه مار تاوېږي

لږ د قانون په احترام خبر شه
لږه ساه واخله غوغا څۀ له کوې
ژرنده د پلار ده خو په وار تاوېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائیکو

مینه مې کړې ده کوؤم به ئې تل
بس که ئ په دې وړې ګناه مې وژنې
راځه چې لاړ شو د مقتل په لوري

هائیکو

دلته د قاضي په فېصلو کښې هم
قتل د انصاف کېږي په ئ جار باندې
نو دلته زلزله به په مونږ نه ئ راځي؟

هائیکو

نه ئ پرې د پاسه د بنګړو به راځي
نه ئ به سل پورې شي په تا لا لیه
د خپل څادر سره چې پښې غزوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائيکو

د خــــدا ے د نـــامے زار شـــمه
ځـــۀ نـــوي شـــان خبـــره ده
پښـــتون يمـــه او ژونـــد کـــوؤم

هائيکو

د عبـث ســوچ پــه دائـره کښـې بنـد يـو
دنيـا سـپوږمۍ کښـې ځانلـه ژونـد ګـوري
مـونږ پـه "ياګـانو" بانـدې بحـث کـوؤ

هائيکو

د جهالـــت راباـــدې ختمـــه ده خـــو
د دوؤ پـــه مېـــنځ کښـــې فېصـــله کومـــه
زۀ د ړنـدو پـه ښـار کښـې کـوڼ باچـا يـم

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائیکو

غرض مې دا وي چې پښتون بېدار شي
زۀ په پښتو کښې لیک ته هڅه وکړم
بس خو یاګانې دي چې نۀ مې پرېږدي

هائیکو

څنګه به په دغه خاوره امن شي
دلته د غریب چې حق تلفي کېده
ډېرو ورته چینګه خوله نیولې وه

هائیکو

زۀ ترې دا کرکه هسې نۀ کوؤمه
د ضرب عضب په نامه ئې راله
څومره په چل چل باندې توې کړه وینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائیکو

په مائې تېل باتي سبزلي دي خپل
زۀ چې ژوندے یم دا مې نۀ وه پوره
ګني د دوي خیال کښې شهید وومه زۀ

هائیکو

هغه چې شپږ نمبرې زده کړلے نو
بیا ئې په کور کښې په وړه خبره
خور ته د مور او پلار کنځلې وکړې

هائیکو

حلاله ګټه کړي حرامه ځانته
په پسته غوښه کښې هډوکے کېږدي
شک مې راځي د قصابانو په تول

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائيکو

زمونږ به د ډېري مسئلې حل شي
سوچ کښې کۀ داسې مو بدلون راغے
مونږ به اول په ځان نيوکه کوؤ

هائيکو

راشئ! زمانه سياست زده کړئ
زۀ چې باچا وومه نو بل څۀ مې وې
اوس چې باچا نۀ يم نو څۀ څۀ وايم

هائيکو

په ډن کښې هسې ئې غوغا کوله
چيندخ په لوټه باندې نۀ شو ختے
نو دے به مونږ له کشمير څۀ وګټي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقفٰی هائیکو ګانې

ځان ته مې ګوته هسې نهٔ نیوله
د خان دانې پکښې اول اوړهٔ شوې
ژرنده د پلار وه خو په وار مې نهٔ کړه

څومره د مینې ډک زړګے لرمه
چا چې زما سکون تاله واله کړو
زړونه هغو له هم ازار مې نهٔ کړه

خپلې خبرې ورته سمې ښکارې
په نصیحت باندې به څهٔ قائل شي
بې لارې شوي دي په لار مې نهٔ کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لګیــــا دي قـــام پــوري ملنـــډي کـــوي
دوي د وطـــن پـــه نـــوم وطـــن وخـــوړو
دغـــه کـــم ظرفـــه پـــه قـــلار مـــې نـــۀ کـــړه

د تماشــــګیرو دکانونــــه بنـــد شـــوه
دا ځــل د شــر د جوړېـدو پــه وخـت کښې
وړه خبــــره وه تکــــرار مــــې نـــۀ کـــړه

هائیکو

دے کښې مالــک تــه ئــې ګنـاه نشـته
دا پــه وښــو کښــې چـې د لـوږې نــه مـرې
کـــۀ دۀ تـــه خـــر وېمـــه نـــو څنګـــه بـــه وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائيکو

د خوب په نيت چې کتې ته وخېژمه
ډډې په ډډې شم خو چرته راځي
کتاب چې ګورمه ته الی وهمه

هائيکو

پردے سندا ئې صدقه کښې ورکړو
بيا ئې په لاره ډمامې وهلې
پلار مې زما په شان سخي سړے ؤ

هائيکو

د هسې ناستې نه کار ډېر ښه وي
ما وې ورځمه څۀ کوؤم ورله خو
د خان غريب هډو بيګار نۀ ؤ

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقفٰی هائيکو ګانې

دۀ تــه بــه ولــي لاس پــه نامــه ودرېــږم
دا شــېطاني خــوي بــه چــې کلــه پرېــږدو
دے خــو جــولا دے زۀ پښــتون ســړے يــم

د دۀ نــه ښــه يمــه پــه ســل کرتــه
د دۀ قيصــه زمــا يــه شــانې نــۀ ده
دے خــو فرهــاد او زۀ مجنــون ســړے يــم

د ســمندر غونــدې دننــه خيــال کښــې
بلهــا جــذبې مــې غورځنګونــه وهــي
زۀ کــۀ هــر څــومره د ســکون ســړے يــم

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائيکو

څوک لېوني دي چې سپوږمۍ ته خېژي
زمونږ په زمکه ښه بلها روزګار دے
دلته جنګونو کښې پېسې ګټه شي

هائيکو

زۀ پرې خوشحاله شوم چې څه د خېره
اوس د خپل حق تپوس کولے به شې
زما پيشو چې ما ته مياؤ وکړو

هائيکو

مينه مې کړې ده کوؤم به ئې تل
بس کۀ په دې وړه ګناه مې وژنے
راځه چې لاړ شو د مقتل په لوري*

---

* دا هائيکو زما په اولني کتاب "شور مې د قلم په ژبه راوله" کښې په کال ۲۰۰۸ء کښې هم چاپ ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظميه هائيکو

اصلاح

تــهٔ کــهٔ قــام لــوټې خانــه ښــهٔ نــهٔ کــوې
د ځــان نــه زهٔ پــه دغــې مطمــئن يمــه
فکــر د ســماج کومــه نــو ښــه کــوؤم

نــن راتــه يــو خــوار ليــډر ځــهٔ داســې وې
تــا چــې د خپــل قــام خبــره پرېښــوده
زهٔ کــهٔ پــه تــا راج کومــه نــو ښــه کــوؤم

هــر اړخ چــې ګــورم مــارې داړې دي
ســرکار مــې د رشــوت تبــې نيــولې دے
زهٔ ورلــه عــلاج کومــه نــو ښــه کــوؤم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه به شو کۀ خپل باچا ته ووايو
تۀ کۀ په ما ظلم کوې بد کوې
زۀ کۀ احتجاج کومه نو ښه کوؤم

هغه به هر ځاے پرې تنقيد کولو
ځکه پرې بد لګي بوتار د غريب
زۀ ئې خبره د مزاج کومه نو ښه کوؤم

بالخت ته چې دي ډېره لګولې ده
ستا راته کندوان د دانو ډک ښکاري
زۀ کۀ ځانله بياج کومه نو ښه کوؤم

ستا نه چې ستا د غلا تپوس کومه نو
تۀ راته وې په ګډو وډو سر شوې
زۀ کۀ د ځان جاج کومه نو ښه کوؤم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان دې په خپل لنګ کښې خوشحاله ساته
په ما دې خپل کلتور راسور نه کړې
زۀ په جامو کاج کومه نو ښه کوؤم

هائیکو

مخکښې هغه نوراو اوس دا نور وائي
بس خو چې باچا پکښې زمونږه وي
خېر که یو لیټر پیټرول د زرو شي

هائیکو

ځان کۀ څۀ مرام ته رسول غواړئ
چرته د شپېتۆ نه پس ئې پرې نه ږدئ
ژوند ګورے تر مرګه پورې منده ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزلیه هائیکو

دغه کار د شمله ورو سره بنه ؤ
وس کم ظرفو له په لاس باندې ورغلې
د دروغو سیاست سره خفه کړې

احمدشاه به مې په خاوره بیا پیدا شي
ټپوسانو کښې د باز خویونه ګورم
دا ګمان دغه فطرت سره خفه کړې

دنیادارو عجیبه نظام جوړ کړے
د ککو پکښې کاګه کارونه سم شي
نېغه لار د صداقت سره خفه کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې انصاف چرته په دوه روپۍ خرڅېږي
چې ملزم پکښې بري شي بې دلیله
دا قاضي دا عدالت سړے خفه کړي

مخامخ شي دواړه یو بل ته په لار کښې
یو خوا منده د دنیا هم ضروري ده
بل خوا سوچ د اخرت سړے خفه کړي

د یو بل سره ولاړ به وو په غم کښې
رواجونه په اوبهٔ لاړه لاهو شوه
بې خوندي شوه قباحت سړے خفه کړي

په وطن کښې د روزګار دومره کمے شو
د ډوډۍ د پاره خلقو بچي خرڅ کړل
تنګدستي دغه غربت سړے خفه کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ريا او تکبر په سوچ کښې غرق ئې
دغه خپر خو دا به نۀ کوې ګناه ده
ملاجانه ستا بدعت سړے خفه کړي

سادګي وه د يو بل نه ځاربده وو
اوس د نوي دور نوې تقاضې شوې
ژوندانه کښې دا جدت سړے خفه کړي

زړۀ مې غواړي چې دا يو نيم برابر کړم
بس خو مخې له چې راشې پۀ خندا شم
کله کله شرافت سړے خفه کړي

ګړنګونو نه ارتاؤ شي په اعتبار کښې
چې ملګري دې مخلص درسره نۀ وو
کاروبار کښې شراکت سړے خفه کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کېلو د ملک مثال شي راته مخکښې
اګري نګري ته قانون ويئلي کيږي
دا بې ډنګه رياست سړے خفه کړي

فارمي چرګان د زړو نه په بره
د پيټرولو نرخ د درې سوه د پاڅه
ستونځې دا د معيشت سړے خفه کړي

نور قومونو خو سپوږمۍ ته پرواز وکړو
پښتانۀ يو ورځ ته ورځه مخ په ښکته
دا تياره دغه ظلمت سړے خفه کړي

ما وې زړونه به يو بل ته دا ځل تش کړو
ايله راغلې دومره زر ولې روان شوې
ستا تادي دغه عجلت سړے خفه کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوتـــې بـــوتې کـــۀ مـــې وېلـــې زۀ بـــه بنـــه وم
پـــه شـــعرونو کښـــې هـــم بنـــه نـــۀ ده چـــې وايـــم
ســـپينې ســـپينې حقيقـــت ســـړے خفـــه کـــړي

پـــه جـــار بانـــدې چـــې ســـپينې ســـپينې وائـــي
يارانـــه ئـــې تنهـــائی ســـره شـــروع شـــي
حـــق ګـــوئي او صـــداقت ســـړے خفـــه کـــړي

زۀ اليـــاس د تجـــربـــې پـــه بنيـــاد وايـــم
د انســـان جامـــه کښـــې پـــلار د ابلـــيس پـــټ وي
د دې بعضـــو قـــد قامـــت ســـړے خـــفه کـــړي

(دمام سعودي عرب)
۲۲ ستمبر ۲۰۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائیکو

چې د اسلام په نوم ووتونه اخلي
د دوي قیصه راته څهٔ داسې ښکاري
لکه پیشو چې مږه خدا ے له نیسي

هائیکو

صدارتي اېوارډ کهٔ رائې نهٔ کړو
زما نه دا طمع دي نهٔ ساتي بیا
چې زهٔ به هم د دوي صفت وکړمه

هائیکو

چې د خپل وران وطن په حال ژړېږم
ما ته واکدار د وطن داسې وائي
هسې مکرے د ځانه مه جوړوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائیکو

تېر شوې وخت په بېرته چرته راځي
ځکه تمامه ورځ فېس بک ته ناست یو
لیکو یو بل ته ماشاءالله په تصویر

هائیکو

هسې چې ښه وکړه کۀ بد مې وکړه
دا چې د پلار نه مشر مشر کېدو
د پلار د مخې مې راباندې کړۀ پرې

هائیکو

لږه شان قبضه ئې ماته هم وکړه
ویمه چې دا زۀ هم داسې درشمه
خنګ چې تۀ مې پټ زړۀ ته راغلے وے

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظميه هائيکو

پلاننګ

پـــــه عـالمـــي سطـــح خبـــرې کيـــدې
پـښـتـانـــهٔ ولـــي بـــې روزګـــاره ګرځـــي
راځـــئ چـــې دوي لـــه هـــم څـــهٔ کـار وګـــورو

مـــونږ لـــه د مخکښـــې نـــه حســاب پکـار دے
د يـــو پـــه ســـر بـــه څـــو ډالـــرې اخلـــي
راځـــئ چـــې نيــت ئــې د ســرکـــار وګـــورو

ورتـــه بـــه لاړ شـــو خـــپل غـــرض لـــه پکښــې
دنيـــا تـــه بـــه وايـــو ترهـــه ګــر دي پکـــښې
پـــــه دې بهـانـــه بـــه قندهـــار وګـــورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ځان وژنه شهادت وګڼي نو
خبر که ملا پکښې پېسې وګټي
دې له به هم پکښې کردار وګورو

مونږ له پکار ده چې تادې پرې وکړو
د دې نه وړاندې چې راویښ شي خلق
بم دزېدو له چې نوښار وګورو

په دغه بحث کښې یو داسې اووې
زمونږ کارونه به دا هله کېږي
دوي له باچا چې حوالدار وګورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمیه هائیکو

تاسو چرته وئ

بیـــا مـــې عزرائیـــل پــه خــوا راتېــر شــولو
ورشـــئ لــږ خواخــوږو تــه مـــې اووائـــئ
رنـــګ مـــې زیړېدلـــو تاســـو چرتـــه وئ

یـــوه ګیلـــه مـــې درنـــه ډېـــره کـــېږي
د قـــام پـــه نـــوم بانـــدې ښـــاغلي خلقـــو
ښـــار چـــې ورانېـــدلو تاســـو چرتـــه وئ

مکـتـــب تـــه څنکـــه ترهـــه ګـــر ننوتـــو
ټـــوپک پـــه لاس څوکـېدارنـــو وائـــئ
بـــم چـــې ډزېـــدلو تاســـو چرتـــه وئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

یــــو ځلـــــې ورغـــــلے مــــــېخانې تــــــه ؤ
یـــو ځلـــې ئـــې ســـرې ســـترګې لـــیدلې وې
الیـــاس چـــې ځنګېـــدلو تاســـو چرتـــه وئ

هائیکو

دا مــــې ورتــــه ډېــــر د زړۀ نــــه وئیلـــــې وو
مـــا بـــه اشـــنا کـــړے وې د خیـــال ســـره
لـــږ کـــۀ مـــې فکرونـــو تـــه راغلـــې وې

هائیکو

پـــه مـــا دي سخـــا ټماټـــر مـــۀ خرڅـــوه
ستـــا نـــاروا تـــه روا ځـــنګـــه ووایـــم
د پـلار کنډر کښـې خـو دي نـۀ یمـه ناسـت

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائیکو

زۀ چې پښتنو ته داسې وایمه
پاڅئ! د خپل حق د پاره ودرېږئ
دا جوړ دېوالونو ته لګیا یمه

هائیکو

په دې منطق د دنیا پوهه نۀ شوم
زۀ چې د لوږې مړ کېدمه کله
سر ته مې ولې پراتې پخېدې

هائیکو

د پې ډې ایم چې حکومت تېر شو
راته په لار کښې یو بابا وئیله
بلا وه لویه برکت ئې نۀ ؤ

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظميه هائيکو

ټيک ده چې محنت ورسره کومه خو
چرته چا ملنګ به دعا کړې وه
فقير وم د شاهانو تخت مې وليدو

د ژوند د ونې تنه هم ډېره شوه
ما د انتظار په ګهړۍ زدهٔ کړله
ورو ورو تېرېدلو وخت مې وليدو

دا د ژوند قيصه هم عجيبه شان ده
ډېر دي چې په خپل اقبال خوشحاله وو
ژاړي په سرو سترګو بخت مې وليدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

طـــور طريقـــې پـــه تنـــدر مـــۀ اولـــه
نـــن مـــې د يـــو چـــا د خـــولې نـــه واؤريـــده
خدايـــه ثـــۀ بـــې وختـــه تخـــت مـــې وليـــدو

مقفٰی هائيکو ګانې

يـــو خـــوا مفـــاداتو تـــه مـــې ګورمـــه
بـــل خـــوا انقـــلاب پـــه خـــاوره غوا ړمـــه
ثـــۀ د احمقـــانو پـــه جنـــت کښـــې يـــم

اوس ئـــې هـــم پـــه ســـترګو بـــدي لګـــمه
يـــو ځلـــې مـــې خـــان تـــه داســـې وئيلـــې وو
زۀ بـــه همېشـــه داســـې غربـــت کښـــې يـــم

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائيکو

خلقــو وېلــه خپــل مطلــب پــرې بــار کــه
مـــا وې د دۀ مينـــه خـــو لتـــه وې نـــو
خـــرۀ پـــه دغـــه وجـــه يـــار مـــې نـــۀ کـــړو

هائيکو

د نـــۀ ســـړي بـــچے بـــه نـــۀ وېـــم ورتـــه
خـــو چـــې وطـــن بدحـــاله وينمـــه نـــو
وېمـــه چـــې بـــل بـــل څـــۀ مـــې ووې ورتـــه

هائيکو

وېمـــه چـــې بـــدو تـــه ئـــې بـــد وويمـــه خـــو
چرتـــه خواخـــوږو لـــه مـــې زيـــان ورنکـــړي
دغـــــه تلوســـــې مـــــې لاره ونيـــــسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه خوارۀ وختونه چرته لاړه
(مسلسل هائیکو)

چې به زما سره په ښکلا کرځېدې
په هر اړخ به مې په ننګ کرځېدې
هغه خوارۀ وختونه چرته لاړه

چې د یو بل نه زارېدو به پکښې
چې بېلېدو نو ژړېدو به پکښې
هغه خوارۀ وختونه چرته لاړه

هغه د نیمې شپې خبرې
خوږې خوږې، پستې پستې خبرې
هغه خوارۀ وختونه چرته لاړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه چې تا به ماته وېله اشنا
خدای دې زما نه مۀ کړه بېله اشنا
هغه خوارۀ وختونه چرته لاړه

قسم په خدای رانه به هېرې نۀ شي
بغېر له تانه بې مې تېرې نۀ شي
هغه خوارۀ وختونه چرته لاړه

چې کله به ښېرې دې وکړې
يا به په ورۀ کښې اشارې دې وکړې
هغه خوارۀ وختونه چرته لاړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزلیه هائیکو

پوهــه یــو خــو بیــا هــم پوهــه نــۀ شــولو
یــو بــل مــو پــه یــو بــل بانــدې مــړۀ کړلــو
اوس هــم دا بــې خونــده قېصــې اورمــه

ورور ورلــه شــرعي حقونــه نــۀ منــل
خــور د ورور د پــاره پــه ســوَره کښــې تلــه
څــو بــه دا بــد رنګــه قېصــې اورمــه

خــدا ے خــو دې متــره زمــا پــه خــاوره کــړه
دا ځلــې بــه څــۀ درلــه بهانــه ګــوري
ســتا د نــامې جنګــه قېصــې اورمــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنیـــا د پرمختـــګ پـــه لار روانـــه ده
زمــا پکښـــې سـبا هــم پــه تیــاره کښـــې د ے
خـــدا ے خبـــر دا څنګـــه قیصـــې اورمـــه

شـــابه کـــړه څـــه بلـــه قیصـــه وکـــړه نـــو
نـــن ئـــې څـــۀ پـــه ډېـــره مینـــه ووئیـــل
الیاســـه ســـتا ملنګـــه قیصـــې اورمـــه

هائیکو

ښـــکاري چـــې دواړه د یـــوے پـــارټۍ وو
یـــو بـــل تـــه خـــا مخـــا خبـــرو کښـــې بـــه
مـــونږه حـــاجي صـــيب هســـې نـــۀ وئیلـــو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائيکو

پړکېږده هسې هم بڼه نۀ دي خو
چې مور ئې نۀ وي د دعا د پاره
الله دې نه کړي چې راګېر شي سړے

هائيکو

ستا د نظر خورو نغمو ته تاوېدمه داسې
څنګ چې چاپېره د يوې نقطې نه
د پنسل څوکه په پرکار تاوېږي*

هائيکو

زۀ به ئې څنګ په څنګ کښې څۀ اودرېږم ؟
نامه ئې هم يو ځاے ليکلې نۀ شم
د فلسطين نه راته ګران دے فېس بک**

* په فلسطين چې کله په ۲۰۳۳ کښې جنګ شروع شو نو ما وليدل چې اکثر خلقو به په فېسبک باندې فلسطين يو ځاے نۀ ليکلو د دې وجې چې چرته د فېسبک اکاؤنټ ئې بند نۀ شي، فلسطين به ئې جدا جدا (ف ل س ط ي ن) ليکلو ـ دغه هائيکو کښې د مسلمانانو کمزورۍ طرف ته اشاره هم ده او طنز هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزلیه هائیکو

سم د رنګونو تماشې جوړې شي
په ژبه هم زما سپرلې غوندې شي
چې ستا غزل ځواني یاده کړم

ما ته رایاد شي د ګنجي نوکونه
ځینې کم ظرفه چې خوانده وینم
د دیر نوابه! ستا خاني یاده کړم

وېمه چې نهٔ تلې د پردي وطن نه
مسافرۍ ته مې زړهٔ بېرته روغ شي
په خپل وطن کښې چې ګراني یاده کړم

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبث مې لاس ګرېوان ته مهٔ اچوه
کهٔ دې زما سره ډغره راغله
تا ته به هله ستا نانې یاده کړم

هائیکو

ما ورته یو ځل په ګپ کښې وئیلې وو
څو پورې به ستا د کور کارونه کوم
اوس هم د خان جې راسره ورانه ده

هائیکو

د پېغمبر راتلو قیصه ختمه کړه
دې ته به هم خلقو غیرت وئیلو
پخوا چې لونه به ژوندې ښخېدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائيکو

نن راله د زړۀ تارونه مۀ چېړئ
نن مې زړۀ ريښتيا سلګو نيولے دے
کډې د جانان کابل ته لاړلې

هائيکو

ډېر حکايات ئې تاؤ راتاؤ کړه ورته
ملا وې دا مړے ولې سړے ؤ
ما وې تپوس اوکړئ مالدار خو نۀ ؤ

هائيکو

درله به کار ګوري مصروفه به ئې
ژوند کښې د بل دشمن حاجت به نۀ وي
د ترۀ بچے کۀ دې تربور وختو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائيکو

سم ورته ځان قورقلا خان ښکاره شي
دے بيا د نۀ سړي کارونه کوي
پګړۍ په سر چې نه کړئ نۀ سړي ته

هائيکو

چې لاس او پښې وهې نو خورے به ډوډۍ
او کنه تۀ وې چې قسمت خراب دے
بيا کۀ د لوږے نه مړ کېږے ښه ده

هائيکو

ساده يم د يوے لارے سړے يمه
زما جوړ دوه مخيز خبري زدۀ نۀ دي
ځکه په ټولنه کښې يواځے يم

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائيکو ګانې
روحاني او جسماني علاج

خوراک دې کم کړه ګرځېدۀ شروع کړه
کۀ پۀ وجود کښې دې غټې والې راغې
پکار ده چې ډېره د خوړو نه اوکړې

د وينې جوش سېوا کوي مالګه
بل کۀ د زړۀ مرض دې هم وي چرته
پکار ده چې ډېره د غوړو نه وکړې

د زړۀ نه خيرې لرې کول به غواړې
کۀ پۀ ژوندون کښې خوشحالياني غواړې
پکار ده چې ډېره د کينو نه وکړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزليه هائيکو

زمونږ باچا ته امريکې وئيله
داخل د نوي جنګ د پاره مونږ له
ساده باده پښتون سماج پکار دے

دۀ ورله ډېرې ناروا کړې دي
حق ئې جوړېږي کۀ اوس داسې وائي
د زور عزيز سر له مې تاج پکار دې

په رڼا ورځ مو بې ګناه وژني
د دغه جبر خلاف څۀ وائې تۀ
زما په خيال خو احتجاج پکار دے

(c) ketabton.com: The Digital Library

کـــۀ د وجـــود رنځـــوري وي نـــو وي دې
خـــو چـــې تولـــنې لـــه ناســـور جـــوړېږي
د اخلاقـــي رنځـــور عـــلاج پکـــار دے

چـې د یـو بـل نـه پکښـې ځـار شـي سـړے
چـــې د یـــو بـــل ســـره ښـــېګړه وشـــي
غـــم او ښـــادي داســـې رواج پکـــار دے

چـــرته مـــلا رانـــه دهوکـــه دي نـــۀ کـــړي
د خـــوند نـــه ډک ژونـــد تـېرولـــو لـــره
الیـــاسه رنګـــین شـــانې مـــزاج پکـــار دے

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائیکو

د پرتګال په سمندر راتېر شو
واسکوډي ګاما هندوستان پیدا کړو
مونږه چې کور ته ځو خطا کړو لاره

هائیکو

چې څۀ کرې هغه به ریبې دا ئې نه منله
بد عملۍ کښې غریب سر وخوړو
د نیوټن دریمه قیصه ټیک وخته

هائیکو

ژوند کښې تجربه بلها معنې لري
نن کۀ د حکمت خبرې کومه نو
دغه مې د وخت نه زدۀ کړه کړې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائیکو

دا چې د بل په خوشحالۍ سوزي
زۀ ورته ګوته په خولۀ ځکه یمه
تر اوسه څنګه ایره شوې نۀ دي

هائیکو

په نیمه شپه کښې چې مرام ته تلمه
تلې پېرونه به مې ځکه کتل
ستوري په شپه کښې لار ښودنه کوي *

* یادګېرنه: د جغرافیې په لحاظ قطبي ستورے (Polaris) شمال اړخ ته وي. کۀ مونږ دغه قطبي ستوري (Polaris) ته مخ کړو نو زمونږ ښئ اړخ به نمر ختیز ، کیڼ اړخ نمر پرېوتیز او شاته به د جنوب اړخ وي. باقي د قطبي ستوري پېژندګلو د تلې پېرونه (دب اکبر) نه ښۀ په اسانه کېدې شي. په انګرېزۍ ژبه کښې ورته Ursa Major وائي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائيکو

يو خوا مې خپل خاکساره خوي ته کتل
بل خوا مې ستا غرور ته خيال لاړې
څومره په چل چل کښې طوفان جوړ شو

هائيکو

په سمندر کښې د سفر په محال
کۀ چرته اوليدے شي توري مرغۍ
پوهه شه مخکښې به موسم خراب وي

هائيکو

تا تري تنور له ډکې خنګه مات کړه
پتهي ته شپول په دې غرض وهمه
چې ځناور پرې بلوڅه نۀ شي کوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائیکو ګانې

د غمـــــازانو دې خـــــدای زړۀ وچـــــوي
دا مـــو د یـــو بـــل ســـره مینـــه بـــه وه
چـــې پـــه یـــو بـــل مـــو ننـــواتې وکـــړه

جـــوړ حیاناکـــه پښـــتنه بـــه وومـــه
چـــې د میرګـــاټو او ګاټـــا نـــه واخلـــه
پـــه کـــور دننـــه مـــې شـــلغاتې وکـــړه

هســـې مـــې ســـتا شـــیخۍ تـــه ګوتـــه نیـــوه
مـــونږه د وخـــت هغـــه پـــه وخـــت ونـــۀ کـــړه
تـــا ټـــول قضـــا مونځونـــه پـــاتې وکـــړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزلیه هائیکو

ښه ورته پته ده چې مرمه پسې
بیا هم خبرې د بیلتون ئې وکړې
هغه زما د حاله نهٔ خبر

د رنګه تور دے او وړوکې هم دے
لکه د ستورې ئې ځلا کوله
هغه په مخ د خاله نهٔ خبر

ما وې چې تل مې اوریدلې خدایه
خوږو خبرو ئې تالې راکړې
ښکه د سر او تاله نهٔ خبر

زما په شان ساده باده غوندې ؤ
خلق لکۍ ورپورې ولې تړي
هغه د قیل او قاله نهٔ خبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نـــن ئـــې پـــه ډېـــرو اسوېـــلو کښـــې ووې
ســـتا پـــه قســـمت کښـــې ولـــي نـــۀ وومـــه زۀ
هغـــــه د دغـــــې ســوالـــــه نـــــۀ ؤ خبـــــر

زمـــا پـــه مينـــه کـــښې لېوالـــه دومـــره
وې ئـــې چـــې دا مـــې صـــدقه کـــړه پســـې
هغـــــه د ســــر او مالـــــه نـــــۀ ؤ خبـــــر

هـغـــــه زمـــا پســـې لېوالـــه داســـې
چـــې اوس پرهېـــز او دواهـــم نـــۀ کـــوي
ښـــکاري د پـــال او فالـــه نـــۀ ؤ خبـــــر

چـــې محبـــت کښـــې تـــاؤ تريخـــوالې راشـــي
زړۀ تـــه نـــزدې د ســـر ســـودا شـــروع کـــړي
هغـــــه د دې وبـالـــــه نـــــۀ ؤ خبـــــر

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمـــا نـــه ولـــې ئـــې نفـــرت کـــولو
د کائيناتــــو مصــــوّر جــــوړکړم
هغــــه د دې جمالـــــه نـــــۀ ؤ خبــــر

پـــه بخـــت ئـــې هســـې بدګمـــانه بـــه ؤ
زۀ ئـــې ريښـــتيا د زړۀ ســـلطان جـــوړېږم
هغــــه د خـــپل اقبالـــه نـــۀ ؤ خبـــر

پښـــتانه اقـــدار مـــې دومـــره اســـلامي وو
د حيـــا او غيـــرت دواړو ترجـــمان وې
هغــــه پـــه ســـر د شـــاله نـــۀ ؤ خبـــر

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائيکو

يو خوا مې خپل خاکساره خوي ته کتل
بل خوا مې ستا غرور ته خيال لاړې
څومره په چل چل کښې طوفان جوړ شو

هائيکو

زۀ به هم پوهه شمه ستا سره خو
په وړوکوالي کښې به داسې مو وېل
زمونږ د کور خوا ته راځې به که نۀ

هائيکو

وېل ئې دا بيا مو څۀ غوبل جوړ کړے
حاجي صيب هسې قهار بدلو راته
مونږ په ريښتيا باندې غوبل کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائيکو

ځمه چې زر زر ئې فېس بک له ورکړم
په دې غرض چې نمائيش ئې وشي
هغه کعبه کښې تصوير دې له ويستو

هائيکو

زما او ستا ورپکښې شر دې وشي
چې وروروليي او اتفاق جوړوي
په کلي کلي کښې اشر دې وشي

هائيکو

نا ولې کار دے بد ګمانه نۀ شے
کۀ د مړ رور غوښې خوړل غواړے
زما په سر چا ته خبري وکړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزليه هائيکو

څـــه بـــه ئـــې کـــړې پـــه لـــويه مرتبـــه بانـــدې
زمـــا د وکالـــت پـــه وخـــت ئـــې وګـــوره
ټيـــک ده چـــې ښـــاغلے دے خـــو غلـــے دے

څـــه رنګـــې دنيـــا تـــه دهشـــت ګـــرد ښـــکاري
فکـــر امـــن خـــوښې او پښتـــون زمـــا
خدايـــه څـــومره ښـــکلے دے خـــو غلـــے دے

څـــمه چـــې دنيـــا ټولـــه خبـــر کـــړمه
ســـوچ د پښتنـــو د ترقـــۍ مـــې بيـــا
ذهـــن تـــه راغلـــے دے خـــو غلـــے دے

(c) ketabton.com: The Digital Library

يـــا بـــه چرتـــه کـــار د مصـــلحت اخلـــي
يـــا جـــوړې ســـرکوزې غـــږ کـــوې نـــه شـــي
لار کښـــې مـــې رټلـــې دې خـــو غلـــې دې

ځکـــه خـــو ولاړ دې پـــه ســـکون بانـــدې
ښـــکارې چـــې بيمـــه د دوؤ اړخـــو دې
مـــوټر ئـــې جنګېـــدلې دې خـــو غلـــې دې

پکـار ده چـې پـه ځـان بانـدې لـږ ننـګ وکـړې
اليـاس پکښـې ځـان ولـې مختـورن کړمـه
کـــور ئـــې نړېـــدلې دې خـــو غلـــې دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

احتياط - سېفټي

د سعودي ارامکو د ټولو نه لوي ماډيول ټرانسپورټېشن کنبې د کنسلټنټ په توګه چې کله ما په دغه پراجيکټ کښې د ملټي نيشنل کمپنيانو کارکوونکو ته د دغې بلا د ټرانسپورټېشن نه مخکښې د center of gravity او دهغې د يو ځاے نه بل ځاے ته د بدلون او د هغې سره د تړلي ناڅاپي حادثاتو او د دغه حادثو نه د ځان بچ ساتلو په حقله خبرې کولې نو يو دوه کسانو راته حېران حېران کتل. ما چې خپلې خبرې ختمې کړې نو په پښتو کښې مې ترې تپوس وکړو چې د کوم ځاے ئې؟ دواړه په خندا شول يو بل ته ئې ووې چې دے خو هم پښتون دے هلکه بيا ئې ووئيل چې ستا په انګريزۍ پوهه نۀ شو. ما ورته ووې کار کښې به د ځان خيال ښنګه ساتئ دغه ټاپک باندې لګيا وم.

د هغو سره په خبرو خبرو کښې مې ذهن وتښتېدو او دغه درې هائيکوګانې مې وليکلې او بيا مې ورته واوړولې. کسانو چې هائيکوګانې واؤرېدې نو"واه واه" ئې هم وکړه او ډېر خوشحاله شول. وئيل ئې مړه په دې سيفټي خو پوهېږو.

۶ دسمبر ۲۰۲۳ جفوره سعودي عرب

هائيکو

بې احتياطۍ سره د کار په وخت کښې
کۀ تاسو چرته ښوک مزدور وليدو
د کار نه ئې منع کړئ د خداے د پاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائیکو

لکــــه د مـــــچ بـــه بیـــا منګـــولې مـــــرورې
ضـــروري نـــهٔ ده چـــې کامیـــاب شـــئ هـــر ځـــل
د چـــانس نـــه ښـــه ده چـــې احتیـــاط وکـــړئ

۶ دسمبر ۲۰۲۳ جفوره سعودي عرب

هائیکو

کـــار کښـــې د احتیـــاط قـــانون ئـــې نـــهٔ منـــي
ځـــان اســـانې لـــه چـــې څـــوک داســـې وائـــي
هـــر څـــهٔ بـــه زر وشـــي ډېـــر ښـــه چـــانس دے

۶ دسمبر ۲۰۲۳ جفوره سعودي عرب

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړې

د غــرۀ لمــن کښــې ســم پــه شــور بلېــږي
ورتــه حېــران شــوم کــور پــه کــور ورېــږي
مــــا وې لــــوګې د ے چرتــــه اور بلېــــږي

هســـې نـــه ډوب چرتـــه پـــه شـــرم شـــمه
لکـــه د مـــوم پـــه شـــانې نـــرم شـــمه
مـــا وې ورځـــم ورتـــه چـــې ګـــرم شـــمه

خـــو نـــۀ لمبـــې نـــۀ غرغنـــډې وې پکښـــې
نـــۀ د بخرکـــو شـــان ذرې وې پکښـــې
او نـــۀ څکروټـــې تکـــې ســـرې وې پکښـــې

مـــا وې دا غرونـــه ســـتر شـــوې دي
يـــا دا خوړونـــه ســـتر شـــوې دي
کنـــه ســـيندونه ســـتر شـــوې دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارې د تلـــــــــو لـــــــــــورې ژورې وې
یــــو مـــې د پښـــو تنهـــاکې ســـــتړې وې
بـــــل خـــــوا شـــــلېدلې مـــــې چپـــــړې وې

ګنـــې مـــا وې چـــې مخکښـــې څـــۀ دي ورځـــم
ډېـــر دي کـــۀ لږ، خـــراب او ښـــۀ دي ورځـــم
کـــاږه دي نېـــغ او کـــۀ اوږده دي ورځـــم

خـــو چـــې نـــزدې شـــوم ورتـــه خـــړې وې
تيـــار لـــوګے ؤ ســـم لـــوخړې وې
پـــه چاپېرچـــل مـــاحول کښـــې لـــړې وې*

* دا مسلسل هائیکو زما په کتاب "شور مې د قلم په ژبه راوله" کښې
په کال ۲۰۰۸ء کښې هم چاپ دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزليه هائيکو

مونږه د جنګ حالات کښې ژوند کړے دے
د محبت قيصې مې يادې نۀ دي
درمان به څۀ جانان به څۀ ياد کړمه

چې تازه کېږي ورځ تر ورځه پکښې
د خوار اولس د غم پرهر په زړګي
سپرلے به څۀ خزان به څۀ ياد کړمه

چې خوار غريب پکښې بې برخې وينم
چې پښتانۀ پکښې لوټ کېږي زما
دا د سيالۍ تالان به څۀ ياد کړمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما وي ظالم ته بندوؤمه لارې
خپل اقتدار له سره موسیٰ مې وژني
د وخت فرعون هامان به څۀ یاد کړمه

د غېرو خونه ورانولې نۀ شي
زمونږه زمکه ئې بنېرازه نۀ کړه
سیلۍ به څۀ باران به څۀ یاد کړمه

چې د غریب د سر نه سپورے اخلي
پرېوتې نۀ شي د ظالم په سرنو
تندر به څۀ اسمان به څۀ یاد کړمه

نۀ مې په کور کښې خلق ژوند ته پرېږدي
نۀ تګ کولے شم د خپلې مرضۍ
منزل به څۀ کاروان به څۀ یاد کړمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دۀ پــــه لمســــه د جنــــت نــــه بهــــر
د دۀ د وجـــــې بندیزونــــه پــــه مـــــونږ
ابلــیس بــه څــۀ شــېطان بــه څــۀ یــاد کړمــه

داســـې بـــه هلـــه وے کـــۀ امـــن وے نـــو
د غـــرۀ پـــه ســـر پـــه زوره زوره بانـــدې
ټپــه کښــې یــه قربــان بــه څــۀ یــاد کړمــه

د ځـــان ځـــانۍ پـــه دغـــه ګـــران ژونـــد کښـــې
د ځــــان د پـــــاره ســـم پــــه منــــډه یمـــه
ځـــان رانـــه هېـــر شـــو ځـــان بـــه څـــۀ یـــاد کړمـــه

چـــې پــــه ظــــاهره فرشــــتې ښــــکارې
د دغــــه خلقــــو پــــه کــــردار مــــې شــــک دے
داســې کــم بخــت نېکــان بــه څــۀ یــاد کړمــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوي چې سندرې اوس د نورو وائي
دوي چې روان دي اوس د نورو پسې
پښتون به څۀ افغان به څۀ یاد کړمه

عجیبه نۀ ده چې ګیلې کوي اوس
چې په الیاس ئې تنګ کولے نۀ شو
زۀ ورله قد او شان به څۀ یاد کړمه

د دمام نه جدې ته په هوائي جهاز کښې
۲۶ دسمبر ۲۰۲۳ء

هائیکو

وختي وختي به پاځېدمه ځکه
زما په ذهن به ډېر ښه لګېده
سحر سحر کښې د مرغو چغېده

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې هائيکو ګانې

په احتجاج کښې د ګرانۍ خلاف
ګډون مې نه کوو په دغه وجه
زما پارټي په اقتدار کښې وه نو

پردې مزدور يمه دا ځکه ځمه
زه به دېوټۍ له په وخت ولې تلمه
که نوکري مې په سرکار کښې وه نو

نه په راتلو کښې ئې پوښتنه اوکړه
نه ئې په تلو کښې وې چې لاړمه زه
هغه څه ډېره په تلوار کښې وه نو

❦ ❦ ❦

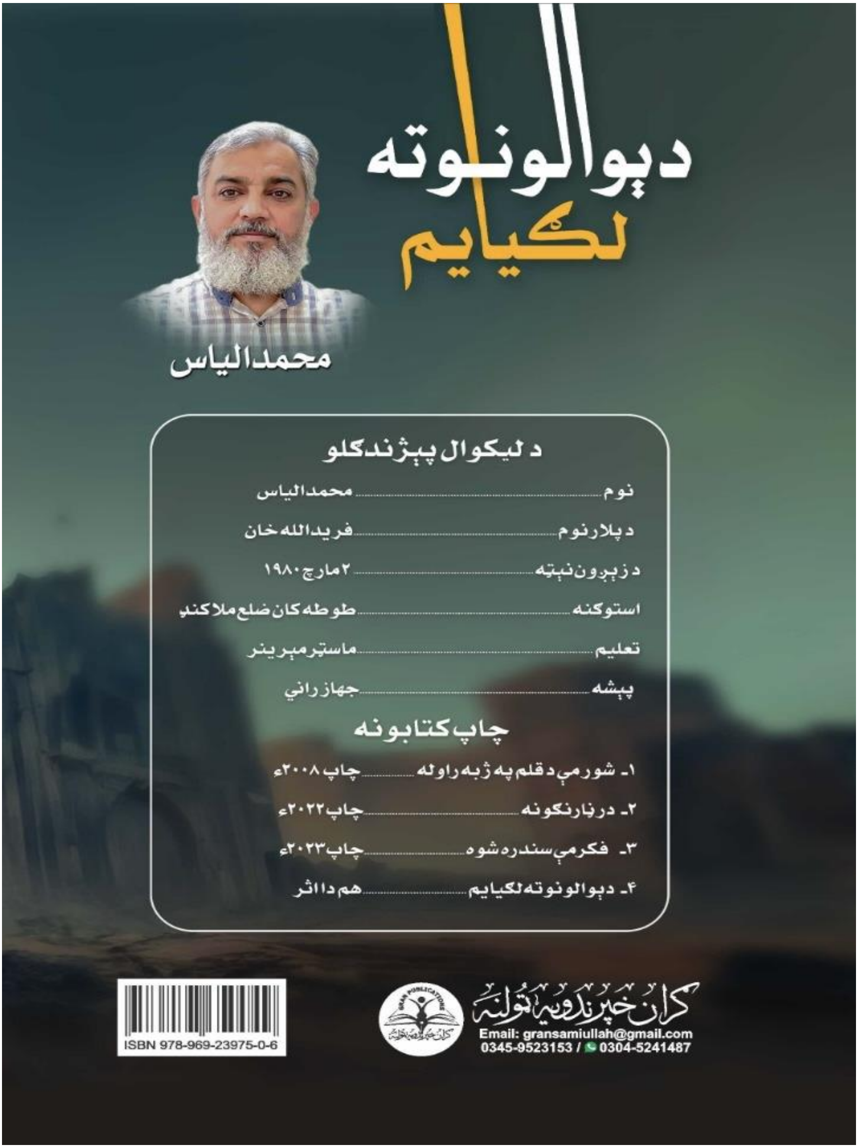
دېوالونو ته
لګیایم
محمدالیاس
د لیکوال پېژندګلو
نوم .... محمدالیاس
د پلار نوم .... فریدالله خان
د زېږون نېټه .... ۲ مارچ ۱۹۸۰
استوګنه .... طوطه کان ضلع ملاکنډ
تعلیم .... ماسټر مېرینر
پېشه .... جهاز راني
چاپ کتابونه
۱۔ شورمې د قلم په ژبه راوله .... چاپ ۲۰۰۸ء
۲۔ درنګارنګونه .... چاپ ۲۰۲۲ء
۳۔ فکرمې سندره شوه .... چاپ ۲۰۲۳ء
۴۔ دېوالونو ته لګیایم .... هم دا اثر
ISBN 978-969-23975-0-6
ګران خپرندویه ټولنه
Email: gransamiullah@gmail.com
0345-9523153 / 0304-5241487

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library